

OM REDNINGSFORANSTALTNINGER I GRØNLAND

Af kriminaloverbetjent *Charles Vesterbirk*

I „Instruks for politiet i Grønland“, udstedt af landshøvdingen den 16. november 1954, står der i § 8 følgende:

„Det påhviler politiet at etablere og forestå eftersøgninger og redningsforanstaltninger efter borteblevne personer til lands og til vands.“

Dette er formentlig det eneste sted i Grønlands „nyere“ lovgivning, at redningsforanstaltninger er omtalt og derved pålagt en bestemt institution. Politiet har da også et mindre budget til dette formål.

Der har i mange år, ja, vel egentlig altid, været en vis form for redningstjeneste, men det havde ofte en mere eller mindre privat karakter. Man havde sjældent rede på, hvem eller hvor mange, der deltog i en eftersøgning eller redningsaktion, som derved let fik et vilkårligt forløb uden sikkerhed for, at det pågældende område var effektivt afsøgt, og man kunne heller ikke vide, om alle deltagere var nået velbeholdent hjem. Det var vanskeligt at afblæse et sådant foretagende, når den eftersøgte var kommet til stede, og bagefter var der ofte vrøvl med afregningen, når en masse mennesker mødte op og forlangte betaling for deltagelse i eftersøgningen, sådan som det er skik og brug.

Det var derfor på sin plads at lægge ansvar og ledelse hos en bestemt institution, og det synes naturligt at vælge politiet, som dels i nogen grad er vant til sådanne opgaver, dels er udstyret med motorbåde.

Praksis har været og er formentlig stadig den, at de mere almindelige eftersøgninger og redningsaktioner forestås af det lokale politi, medens tilfælde, hvor et større apparat sættes igang, eventuelt med udenlandsk hjælp, organiseres og ledes af politimesteren.

Eftersøgninger til lands forekommer ofte. Det kan dreje sig om jægere, der er kommet til skade eller blevet overrasket af uvejr, eller simpelthen „søndagsjægere“ eller børn, der ikke kan finde hjem efter en fjeldtur. Det er let at gå vild i de grønlandske fjelde. Til sådanne eftersøgninger udvælges unge grønlandere, der

kender terrainet, og som i givet fald kan bevæge sig på ski. Det er vigtigt, at eftersøgningen organiseres, så man med sikkerhed ved, hvilke områder, der er afsøgt, og sådan, at aktionen kan afblæses, når resultat er opnået. Man må vide, hvem og hvor mange, der deltager, og der må skabes et vist sikkerhedssystem for deltagerne, så disse i tilfælde af uheld kan blive hjulpet.

Eftersøgninger på havet er ifølge sagens natur imidlertid langt hyppigere end på landjorden og på sin vis vanskeligere og ikke sjældent farligere. Det kan dreje sig om en fisker, der ikke er kommet hjem til forventet tid, eller om en rejsebåd, der ikke har ladet høre fra sig, så der er grund til at nære ængstelse. De pårørende henvender sig til politiet om hjælp, og man må nu på grundlag af de foreliggende kendsgerninger træffe beslutning om, hvorvidt en eftersøgning skal startes og i bekræftende fald, hvor omfattende den skal være. Dette er meget vanskeligt, fordi fiskere og rejsebåde meget ofte bliver forsinkede af naturlige og ufarlige årsager. De kan være blevet overrasket af uroligt vejr og har derfor måttet søge ind i en naturhavn, og da fiskerbådene kun sjældent har radio, kan meddelelse herom ikke sendes. De kan have fået motorskade eller være kommet i isvanskeligheder o. s. v., o. s. v., altsammen noget, der ikke behøver at medføre fare, men dette kan de ventende pårørende ikke vide, og med kendskab til sejlads i Grønland er der intet at sige til, at de pårørende bliver urolige. Politiet må derfor på grundlag af oplysninger om de sidste dages vejr i det pågældende område, om hvilket farvand, båden formentlig har opholdt sig, førerens vaner o. s. v., bedømme situationen og handle derefter. Det er indlysende, at mange udrykninger viser sig at være unødvendige, men hjælp er dog påkrævet så ofte, at politiet nødvendigvis må tage ethvert tilfælde alvorligt og kan derfor ikke undgå at rykke ud, når der synes den mindste grund til ængstelse.

De 5 politidistrikter har hver sin motorbåd. De er med undtagelse af båden i Godthåb, der er på 22 brutto register tons, ganske små og meget langsomme. I de første år var de ikke udstyret med radio, og det hændte derfor ikke så sjældent, at politibåden lå på eftersøgning længe efter, at den eftersøgte var hjemme i god behold. Nu er samtlige politibåde forsynet med radio, men dette er også den eneste form for teknisk udstyr, de er forsynet med. Bådene sejles af grønlandske søfolk, der er meget dygtige, men de er ikke navigatører. Disse søfolk præsterer ikke sjældent et påskønnelsesværdigt arbejde under eftersøgninger og bjergningsaktioner, ja, havde det været i Danmark, ville man nok ofte have talt om rene heltebedrifter, men i de fleste tilfælde går det heldigvis godt, og så omtales det ikke.

Såfremt politibåden alene ikke opnår resultat, må man leje de forhånden værende både og fartøjer til at deltage i eftersøgningen. Det drejer sig næsten altid om mindre motorbåde, mange uden radio, og af sikkerhedsmæssige grunde må man

*Politibåde, tægebåde, geologbåde og en række andre fartøjer,
der er i brug langs kysten, er ret velegnede til formålet, men til eftersøgning og redningsforanstaltninger
i dårligt vejr og rum så er de for små.*

Foto: H. Sørensen

derfor ofte lade 2 både følges, og det er nødvendigt at have instrueret nøje om eftersøgningsområde, meddelelsetjeneste o. s. v. Bliver det derudover nødvendigt med flyverassistance, underrettes politimesteren, som herefter forsøger at skaffe denne hjælp.

Politiets både fungerer også som „bjergningsfartøjer“, idet de slæber mindre både af skær, henter havarerede fartøjer i havn o. s. v., alt efter fattig evne, men

ikke sjældent er det nødvendigt at leje flere fartøjer til sådanne opgaver, og det trærer på budgettet. Så vidt huskes er der afsat 10.000 kr. årligt til eftersøgninger og bjergninger i de 5 politikredse, men det er vist tvivlsomt, om dette beløb slår til.

Er dette „redningsvæsen“ nu betryggende for trafikken langs Grønlands kyst? I nærværende tænkes ikke på de store skibe, der går på langfart, men på fiskeren, der i sin lille båd færdes på havet dagligt i al slags vejr, på lægen og jordemoderen, der utallige gange er gået ud i dårligt vejr for at komme mennesker til hjælp, på tjenestemanden, hvis pligt det er at rejse o. s. v. Spørgsmålet kan da efter min mening besvares derhen, at i det daglige kan dette redningsvæsen gå an. De små forsinkelser, der giver anledning til uro, de små havarier og grundstødninger kan godt klares, men når ulykken sker, og det ved man aldrig, hvornår den gør, så slår det ikke til. Som bekendt er der sket adskillige alvorlige ulykker under sejlads ved Grønland, og når dette sker, er det forhånden værende materiel ikke tidssvarende og kan i givet fald ikke bringe nødvendig hjælp hurtigt nok, og ofte er det vel nærmest uforsvarligt at sende disse små både ud i dårligt vejr eller isfyldt farvand og derved løbe risiko for yderligere ulykker.

Den første iøjnefaldende forbedring, der kunne gøres, må være større både til politiet. Uanset om der nu etableres en bedre redningstjeneste med henblik på skibsulykker, vil der altid være et behov for mindre redningsfartøjer langs kysten, idet man må tage de store afstande i betragtning. Et passende stort vel udrustet fartøj med en nogenlunde marchhastighed i hvert af de 5 politidistrikter ville være en virkelig forbedring, og sådanne både kan udmærket anvendes som rejsefartøjer indenfor distriktet, idet de jo hurtigt kan dirigeres til et ulykkessted eller eftersøgningsområde, og derfor behøver de ikke at blive nogen urimelig stor økonomisk belastning. Derudover må man nok tilstræbe at få så mange private både forsynet med radio som muligt, hvilket ikke alene forhøjer chancen for gunstigt resultat m. h. t. at bringe hjælp, men det vil også spare mange unødvendige udrykninger. Sådanne redningsfartøjer burde udstyres med det mest elementære bjergningsmateriel, hvorved man nok kunne spares for en del materiel skade, fordi de både, man nu har til rådighed, ofte ikke magter opgaven, og derved undertiden har beskadiget både sig selv og den forliste båd.

Helikoptere er vel ønskedrømme, men det er let at se, hvor betydningsfulde sådanne maskiner ville være i forbindelse med redningsaktioner på kysten.

Menneskeliv kan ikke vurderes i penge. Den grønlandske kyst og havet udfør denne er mægtigt og ubarmhjertigt i sin barske vælde, og en rimelig udgift bør ikke spares for at mildne vilkårene for dem, der skal færdes i dette farvand.

Det er at håbe, at den i anledning af „Hans Hedtoft“ katastrofen nedsatte kommission også har den lokale redningstjeneste i tankerne.